

Course Name: FUNDAMENTALS OF PROJECT MANAGEMENT

Курс номи: ЛОЙИҲА БОШҚАРУВИ АСОСЛАРИ

**PROJECT MANAGEMENT USING DIGITAL PROGRAMS AND
MODELS**

**РАҚАМЛИ ДАСТУРЛАР ВА МОДЕЛЛАР ЁРДАМИДА
ЛОЙИҲАНИ БОШҚАРИШ**

Topic (Мавзу) # 11

Week (Хафта) # 11

PhD, dosent Alimov Bakhodir Batirovich

РЕЖА

1. Рақамли трансформация нима?
2. Рақамли трансформацияда лойиҳа бошқаруви нима?
3. Рақамли трансформациянинг лойиҳа бошқарувига таъсири
4. Рақамли лойиҳа менежери нима қилади
5. Рақамли лойиҳаларни бошқариш бўйича профессионал сертификат
6. Лойиҳа модели
7. Лойиҳани моделлаштириш нима ва у қандай ишлайди?
8. Лойиҳа бизнесини автоматлаштириш режаси

**РАҚАМЛИ
ЛОЙИХА
БОШҚАРУВИ
НИМА?**

Рақамли лойиҳаларни бошқариш - бу рақамли лойиҳаларни режалаштириш, амалга ошириш ва бошқариш жараёни. Ушбу турдаги лойиҳалар одатда мижоз ёки охирги фойдаланувчига қаратилган рақамли маҳсулотларни етказиб бериш учун веб-технологиялардан фойдаланади.

Масалан, рақамли лойиҳалар турлари веб-сайтлар, мобил иловалар, видеолар ёки ижтимоий медиа кампанияларини ўз ичига олиши мумкин.

Рақамли лойиҳа менежерлари ушбу лойиҳаларни мижозлар ва манфаатдор томонлар билан мулоқот қилиш, ресурсларни ташкил қилиш, жараёнларни кўриб чиқиш ва лойиҳанинг муваффақиятли натижаларини етказиб бериш учун гуруҳ аъзоларини бошқариш орқали назорат қилади.

Рақамли лойиҳаларни бошқаришнинг мақсади лойиҳани кутилган бюджет ва вақт жадвалида якунлаш ва инвестициялардан максимал фойда олишдир. [9]

ЛОЙИҲАЛАРНИ БОШҚАРИШ

Ривожланиш, атроф-муҳит ва гуманитар ташкилотлар ҳар куни дунёни ўзгартиришга ёрдам бермоқда - қишлоқ хўжалиги, соғлиқни сақлаш, микромолия, табиатни муҳофаза қилиш, арзон уй-жой, бошпана, таълим, инфратузилма, инсон ҳуқуқлари, табиий офатларга тайёргарлик ва фавқулодда вазиятларга жавоб бериш орқали бенефициар жамоалар билан ишлаш.

РАҚАМЛИ ТРАНСФОРМАЦИЯДА ЛОЙИҲА БОШҚАРУВИ НИМА?

Рақамли трансформацияда лойиҳани бошқариш лойиҳани бошқариш воситалари ва методологияларидан фойдаланган ҳолда рақамли трансформация ташаббусларини режалаштириш, амалга ошириш ва мониторинг қилиш усулини ўз ичига олади. Бу лойиҳа стратегиясини ишлаб чиқишни, бир нечта жамоалар ва манфаатдор томонларнинг ишини боғлашни ва белгиланган муддатларнинг бюджет доирасида бажарилишини таъминлашни ўз ичига олади. Рақамли трансформация лойиҳасини бошқаришнинг мақсади компания ўз мақсадларига эришишини ва истеъмолчиларга қиймат беришини кафолатлашдир.

РАҚАМЛИ ТРАНСФОРМАЦИЯ НИМА?

Рақамли трансформация - бу рақамли технологияларни ташкилотнинг бизнес функцияларига интеграциялашуви. Бу бизнес тизимларини такомиллаштириш ва бутун ташкилотда самарадорлик ва тезкорликни ошириш учун рақамли технологияларнинг аниқлиги, ҳисобдорлиги ва аниқлигидан фойдаланади.

Муваффақиятли рақамли трансформация стратегияси муҳим хусусият бўлиб, муваффақиятли натижалар ва лойиҳаларга, самарали бизнес жараёнларга ва жамоа аъзолари ўртасидаги узлуксиз ўзаро таъсирга қаратилган синергетик муҳитни ривожлантиришга ёрдам беради.

ЛОЙИҲА БОШҚАРУВИДА РАҚАМЛИ ТРАНСФОРМАЦИЯ

Рақамли трансформация лойиҳа менежерларининг ишлашини ўзгартиради. Лойиҳа менежерлари ҳар доим лойиҳаларни режалаштириш, харид қилиш ва амалга ошириш учун масъул бўлган бўлса-да, улар янги лойиҳаларни бошқариш ечимларини қабул қилишда олдинги қаторда.

Дарҳақиқат, кўпчилик лойиҳа менежерлари жараёни автоматлаштириш ва иш жараёни технологиясини аллақачон қабул қилган, ҳатто ҳисобот бериш ёки режалаштириш каби бир нечта соҳаларда бўлса ҳам. Ва уларнинг аксарияти лойиҳаларни бошқариш ролини рақамли лойиҳаларни бошқариш платформаларидан фойдаланиш орқали ошириш мумкинлигини тушунишади. [7]

РАҚАМЛИ ЛОЙИҲАЛАРНИ БОШҚАРИШ КЎНИКМАЛАРИ

Ушбу ролларда профессионаллар учун фойдали бўлиши мумкин бўлган кўплаб қаттиқ ва юмшоқ кўникмалар мавжуд. Ушбу кўникмаларга қуйидагилар киради:

ТЕХНИК

Рақамли лойиҳа менежерлари ўз ролларининг талабларига асосланган турли хил техник кўникмаларга эга бўлиши мумкин. Мисол учун, рақамли маркетинг кампанияларида ишлайдиган рақамли лойиҳа менежери қидирув тизимини оптималлаштириш (SEO) ва ижтимоий медиа бўйича кўникмаларга эга бўлишдан фойда олиши мумкин. Ушбу соҳадаги кўплаб шахслар эга бўлган баъзи умумий техник кўникмаларга таркибни яратиш ва жойлаштириш имконини берувчи контентни бошқариш тизимлари ҳамда онлайн контентни форматлашда ёрдам берадиган ХТМЛ ва ССС киради. Улар, шунингдек, лойиҳаларни режалаштириш, ресурсларни тақсимлаш ва бюджетларни бошқариш каби вазифаларни бажариш учун лойиҳаларни бошқариш дастуридан фойдаланишлари мумкин.

РАҚАМЛИ ЛОЙИҲАЛАРНИ БОШҚАРИШ КЎНИКМАЛАРИ

Ушбу ролларда профессионаллар учун фойдали бўлиши мумкин бўлган кўплаб қаттиқ ва юмшоқ кўникмалар мавжуд. Ушбу кўникмаларга қуйидагилар киреди:

ИШБИЛАРМОНЛИК ҚОБИЛИЯТИ

Ушбу турдаги кўникмалар рақамли лойиҳа менежерлари учун мижознинг мақсадлари ва лойиҳага бўлган қарашларига мос келадиган натижаларни этказиб беришни назорат қилишда ёрдам бериш учун фойдали бўлиши мумкин. Рақамли лойиҳа менежерлари жамоанинг кутилган лойиҳа натижаларини ишлаб чиқаришини таъминлаш учун стратегик режалаштиришдан фойдаланадилар. Улар лойиҳа харажатларини аниқлаш ва умумий бюджет доирасида қолиш учун ушбу харажатларни бошқариш учун бюджет тузиш ва таҳлил қилиш каби молиявий кўникмалардан фойдаланадилар. Рақамли лойиҳа менежерлари вазиятни таҳлил қилиш ва самарали натижаларни аниқлаш учун ўзларининг бизнес мулоҳазалари ёрдамида муаммоларни ҳал қилишади.

РАҚАМЛИ ЛОЙИҲАЛАРНИ БОШҚАРИШ КЎНИКМАЛАРИ

Ушбу ролларда профессионаллар учун фойдали бўлиши мумкин бўлган кўплаб қаттиқ ва юмшоқ кўникмалар мавжуд. Ушбу кўникмаларга қуйидагилар киради:

ЕТАКЧИЛИК

Рақамли лойиҳа менежери лойиҳа жамоасида етакчи ролга эга бўлганлиги сабабли, улар бошқа ходимларга йўл-йўриқ ва кўрсатмалар беришда ишончли ҳис қилишлари муҳимдир. Улар вазиятни баҳолаш, маълумотни таҳлил қилиш ва жамоага лойиҳа мақсадлари сари самарали ишлашда ёрдам бериш учун тезкор қарор қабул қилиш учун қарор қабул қилиш қобилиятларидан фойдаланишлари мумкин. Шунингдек, улар ўзларининг жамоа аъзолари билан алоқаларни ўрнатиш учун муносабатларни ўрнатиш қобилиятларидан фойдаланадилар, бу эса ишончли ўрнатишга ёрдам беради. Бу ишонч рақамли лойиҳа менежерларига ўз жамоаларини лойиҳанинг кутганлари ва талабларига жавоб беришга ундашда ёрдам беради.

РАҚАМЛИ ЛОЙИҲАЛАРНИ БОШҚАРИШ КЎНИКМАЛАРИ

Ушбу ролларда профессионаллар учун фойдали бўлиши мумкин бўлган кўплаб қаттиқ ва юмшоқ кўникмалар мавжуд. Ушбу кўникмаларга қуйидагилар киради:

ТАШКИЛОТ

Рақамли лойиҳа менежерлари ўз вақтларини самарали бошқариш, турли вазифаларни биринчи ўринга қўйиш ва лойиҳаларни концепциядан то яқунлашгача режалаштириш учун ташкилий кўникмалардан фойдаланадилар. Ушбу лойиҳа менежерлари бюджетларни бошқариш ва сифатни таъминлаш каби кўплаб масъулиятларга эга бўлганлиги сабабли, улар иш куни давомида бажармоқчи бўлган вазифаларни режалаштириш учун вақтни бошқариш кўникмаларидан фойдаланадилар. Улар лойиҳа мақсадларидан келиб чиққан ҳолда вазифаларни қандай қилиб биринчи ўринга қўйиш кераклигини тушунадилар ва ўз жамоа аъзоларига муҳимлик тартибида вазифаларни тайинлайдилар. Шунингдек, улар лойиҳа учун вақт жадвалини яратиш ва лойиҳани жадвал бўйича ушлаб туриш учун турли босқичлар учун муддатларни белгилаш учун режалаштириш қобилиятларидан фойдаланадилар.

РАҚАМЛИ ЛОЙИҲАЛАРНИ БОШҚАРИШ КЎНИКМАЛАРИ

Ушбу ролларда профессионаллар учун фойдали бўлиши мумкин бўлган кўплаб қаттиқ ва юмшоқ кўникмалар мавжуд. Ушбу кўникмаларга қуйидагилар киради:

АЛОҚА

Рақамли лойиҳа менежерлари ўз ишининг кўплаб соҳаларида мулоқот қилиш қобилиятидан фойдаланадилар. Улар учун мижозларни тинглаш ва уларнинг рақамли лойиҳага бўлган талабларини тушуниш жуда муҳимдир. Ушбу мутахассислар турли вазифаларни тушунтириш учун жамоа аъзолари билан мулоқот қиладилар ва уларнинг бажарилиши учун тахминларни белгилайдилар. Рақамли лойиҳа менежерлари ўз ишларида ёзма мулоқот қобилиятларидан фойдаланишлари мумкин, масалан, улар мижозлар ёки манфаатдор томонлар учун ҳисоботларни лойиҳада янгилаш учун тайёрлаётганда. Шунингдек, улар фикр алмашиш ёки таклифлар бериш учун жамоа аъзолари билан ёзма равишда мулоқот қилиш учун хабар алмашиш платформалари ёки электрон почта каби рақамли воситалардан фойдаланишлари мумкин.

РАҚАМЛИ ТРАНСФОРМАЦИЯНИНГ ЛОЙИҲА БОШҚАРУВИГА ТАЪСИРИ

Мана олтита усул рақамлаштириш қўшимча технологияга асосланган ечимларга ўтишни кучайтиради ва лойиҳаларни бошқариш ролларини ўзгартиради. Кўпгина ташкилотлар ҳозирда:

1. Ҳамкорлик жуда соддалаштирилган

Янги рақамли воситалар нотўғри электрон почта занжирлари ёки ортиқча Zoom учрашувларисиз лойиҳанинг барча аъзолари ўртасида реал вақт режимида ҳамкорлик қилиш имконини беради. Лойиҳа менежерлари томонидан бошқариладиган юқори даражадаги ҳамкорлик муносабатларни яхшилайти, ижодий кўк осмон учун кўпроқ вақт ва ходимларни юқори ушлаб туришга ёрдам беради.

2. Лойиҳа жамоаси аъзолари ўртасидаги мулоқот янада самаралироқ

COVID-19 нинг жисмоний йиғилиш ва масофавий ишларга таъсири туфайли виртуал алоқа сақланиб қолади. Собиқ алоқа юлдузи, электрон почта, энди жисмоний офис биноларидан узоқдаги офисларга бир лаҳзали алоқани осонлаштириш учун реал вақтда алоқа воситалари билан алмаштирилмоқда.

3. Ресурсларни тақсимлаш ва бошқариш осонроқ

Лойиҳа менежерлари бир зумда нима бўлаётганини кўришлари керак. Мураккаб интерфейсларга эга рақамли воситалар бунга имкон беради. Улар ресурсларни бошқариши, вазифаларни белгилаши ва рақамли воситалар орқали исталган миқдордаги лойиҳага оид статистикани текшириши мумкин.

4. Натижалар энди жараёндан устун туради

Лойиха менежери куннинг кўп қисмини одамларни ўз жараёнлари ва ҳисоботларига риоя қилишга мажбурлаш учун сарфлайдиган кунлар ўтди. Бугунги рақамли дунёда буларнинг барчаси миқдорий натижаларни берадиган ишни қўллаб-қувватлаш билан боғлиқ.

5. Қарорлар тахминлар асосида эмас, балки маълумотлар орқали қабул қилинади

Компания қанчалик рақамлаштирилган бўлса, қарор қабул қилиш учун шунчалик катта маълумотлар ва асосий ишлаш кўрсаткичлари буюрилади. Маълумотлар бир жойда бўлса ва уларга кириш ва таҳлил қилиш осон бўлса, у лойиҳаларни бошқариш, меҳнат таҳлиллари ва бюджет прогнозлари учун маълумотларнинг олтин қонини ифодалайди.

Ушбу қимматли маълумотлардан ҳисоботлар, мувофиқлик ҳужжатлари ва бошқа ахборот билан боғлиқ активлар билан боғлиқ лойиҳани бошқариш жараёнларини ўзгартиришда ҳам фойдаланиш мумкин.

6. Лойиҳа жамоалари ва жамоа аъзолари эгалик ҳуқуқини кўрсатади

Ҳамкорлик кенгайтирилган рақамли имкониятларнинг асосий афзаллиги бўлиб, у нафақат ички лойиҳа жамоаси ёки компанияга ёрдам беради, балки технологик платформада ўз ўрнига эга бўлган ҳар бир кишида эгалик туйғусини уйғотади. Фойдаланувчилар ўзларининг шахсий тишлари компания билдирагига қандай таъсир қилишини тушунганларида, улар яхшиланиши керак бўлган жойларни кўришлари, лойиҳа иш юкларини янада самаралироқ прогнозлаш ва режалаштириш, келажакдаги ташаббусларни режалаштириш ва лойиҳа бошқаруви жамоаси учун кўпроқ ажралмас бўлиш имкониятига эга бўладилар. Компания томонидан эришилган муваффақиятли лойиҳа натижалари.

РАҚАМЛИ ЛОЙИХА НИМА?

Рақамли тадқиқот лойиҳалари илмий қизиқиш объектларини, шу жумладан матн ва тасвирларни ихтисослаштирилган, кенгайтирилган ёки масофавий таҳлил қилиш учун электрон шаклга айлантиришни ўз ичига олади.

Рақамли лойиҳа электрон нашрларни яратишга кетадиган режалаштириш, тайёрлаш ва ишлаб чиқаришни ўз ичига олади. Мумкин бўлган электрон нашрларга қуйидагилар киради: веб-сайтлар, электрон китоблар, рақамли тасвирлар ва бошқалар.

РАҚАМЛИ ЛОЙИҲАНИНГ АФЗАЛЛИКЛАРИ

Рақамли лойиҳаларнинг асосий афзаллиги шундаки, битта кодланган матнли ҳужжат бир нечта чиқиш вариантларини ишлаб чиқиши мумкин. Бундан ташқари, лойиҳа аудио, визуал ёки матнли хусусиятларнинг ҳар қандай комбинациясини ўз ичига олиши мумкин.

Интернетга кириш учун матнни кодлашнинг бошқа афзалликлари қуйидагилардан иборат:

материални онлайн кўрсатиш орқали нодир ва мўрт материалларга зарар етказилишининг олдини олиш;

акс ҳолда мавжуд бўлмаган материалларга онлайн киришга рухсат бериш;

бошқа форматларда қидириб бўлмайдиган материалларни онлайн қидириш.

РАҚАМЛИ ЛОЙИХА УЧУН МАТЕРИАЛЛАР

Қуйида рақамли лойиҳа устида ишлаш учун зарур бўлган асосий жиҳозлар рўйхати келтирилган:

кодлаш учун материал;

матн муҳаррири бўлган компьютер;

кодлашни қайта ишлаш учун дастурий таъминот;

марказ рақамли лойиҳа устида ишлаш учун зарур бўлган компьютер ускуналари ва дастурий таъминот билан таъминлайди.

КЎРИБ ЧИҚИЛАДИГАН НАРСАЛАР

Рақамли лойиҳа учун кодлаш учун материалларни танлашда, лойиҳанинг қийматини ва шунга ўхшаш лойиҳалар аллақачон бошқа жойларда кодланганлигини муҳокама қилиш фойдали бўлади.

КЎРИБ ЧИҚИЛИШИ КЕРАК БЎЛГАН БОШҚА МАСАЛАЛАР:

вақт чекловлари;

кодлаш учун материалларнинг мавжудлиги;

муаллифлик ҳуқуқи муаммолари;

молиявий ресурслар;

тугалланган лойиҳа қаерда эълон қилиниши мумкин;

тугалланган лойиҳа жойлашган сервер;

мўлжалланган аудитория;

лойиҳанинг мақсадлари;

РАҚАМЛИ ЛОЙИХАНИНГ ТЎРТ ЎЛЧОВИ

Лойиҳани рақамли деб белгилаш учун бир-бирига аралашадиган тўртта асосий ўлчов мавжуд:

у яратган маҳсулотнинг рақамли табиати;

рақамли контекстда лойиҳани бошқариш методологиясидан стратегик фойдаланиш;

рақамли технология орқали қиймат яратиш учун зарур бўлган фанлар аралашмаси;

лойиҳа мақсадларига эришиш учун фойдаланиладиган рақамли воситалар.

РАҚАМЛИ ЛОЙИҲА МЕНЕЖЕРИ НИМА ҚИЛАДИ?

Рақамли лойиҳа менежерининг роли компания ва улар бошқарадиган рақамли лойиҳалар турига қараб фарқ қилиши мумкин. Одатда, бу шахслар лойиҳа жамоасида етакчи ролга эга бўлиб, лойиҳани муваффақиятли якунлаш учун бошқа жамоа аъзолари билан мулоқот қилишади. Ушбу ролларда баъзи умумий иш мажбуриятлари қуйидагиларни ўз ичига олади:

Лойиҳа ҳажмини аниқлаш ва вақт жадвалини ва бюджетни ўз ичига олган лойиҳа режасини яратиш;

Жамоа аъзоларига топшириқлар бериш ва улар билан уларнинг муваффақияти ҳақида мунтазам равишда мулоқот қилиш;

Мобил операцион тизимни янгилаш каби потенциал лойиҳа хатарларини баҳолаш ва самарали ечимларни таҳлил қилиш;

Лойиҳанинг бюджет доирасида қолишига ишонч ҳосил қилиш учун лойиҳа ресурсларини бошқариш ва харажатларни баҳолаш;

Мижозларга ёки манфаатдор томонларга тараққиёт янгиланишларини тақдим этиш;

Сифат кафолати ва фойдаланувчи тажрибаси учун лойиҳа натижаларини баҳолаш;

Лойиҳанинг якуний натижалари кутилган талабларга жавоб бериши ва фойдаланувчи учун тўғри ишлашини таъминлаш.

РАҚАМЛИ ЛОЙИҲАЛАРНИ БОШҚАРИШ БЎЙИЧА МАСЛАҲАТЛАР

**Рақамли лойиҳаларни бошқаришда сизга ёрдам берадиган баъзи
маслаҳатлар:**

Сертификатга эга бўлинг

Рақамли лойиҳа менежерлари учун рақамли лойиҳаларни самарали бошқаришга ёрдам берадиган янги техникаларни ўрганишни давом эттириш муҳим. Сертификат олиш техник билимларингизни кенгайтириш ва лойиҳаларни бошқаришнинг янги кўникмаларига эга бўлишнинг ажойиб усули бўлиши мумкин. Рақамли лойиҳа менежери сифатида фойдаланишни танлашингиз мумкин бўлган баъзи сертификатлар қуйидагиларни ўз ичига олади:

Рақамли лойиҳаларни бошқариш бўйича профессионал сертификат: Бостон коллежининг ушбу сертификати мутахассисларга рақамли лойиҳаларни бошқариш, жумладан, рақамли лойиҳа дизайни, аппарат ва дастурий платформалар ва ўзаро функционал ҳамкорлик бўйича кўникмаларга эга бўлишга ёрдам беради. Ўрта мактаб дипломига эга бўлган ҳар бир киши 16 ҳафталик онлайн курсни тугатгандан сўнг абитуриентлар оладиган сертификатга ариза топшириши мумкин.

Лойиҳани бошқариш бўйича мутахассис: Лойиҳа бошқаруви институти томонидан эътироф этилган ушбу лойиҳа бошқаруви сертификати мутахассиснинг лойиҳаларни, жумладан, етакчилик, техник жараёнлар ва бизнес муҳитини бошқариш учун зарур кўникмаларга эга эканлигини кўрсатади. Ариза берувчилар таълим, иш тажрибаси ва лойиҳаларни бошқариш бўйича тренинг талабларига жавоб берадиган бўлса, ушбу сертификатни олиш учун имтиҳон топширишлари мумкин.

Сертификатланган Скрум Мастер: Скрум Аллиансе томонидан берилган ушбу сертификат профессионал Скрум бўйича илғор билимга эга эканлигини кўрсатади, бу асосан техник лойиҳалар учун қўлланилади, бу ерда жамоалар бир қатор спринтларда вазифаларни бажарадилар. Ҳисоб маълумотларига ҳеч қандай талаблар йўқ ва абитуриентлар икки кунлик курсни тугатиб, имтиҳондан ўтгандан сўнг сертификат оладилар.

Рақамли лойиҳаларни бошқариш жуда қизиқ мавзу. Рақамли лойиҳа нима? Рақамли лойиҳалар рақамли равишда ишлаб чиқилган ва етказиб бериладиган маҳсулотлардир. Ҳозирги кунда бу деярли ҳамма нарса бўлиши мумкин. Дастурий таъминот иловаси, веб-сайт, онлайн маркетинг кампанияси ва бошқалар. Барча рақамли лойиҳаларга тўғри келадиган нарса шундаки, улар мижозга хизмат сифатида тақдим этиладиган виртуал маҳсулотлардир.

Рақамли лойиҳалар турли лойиҳаларни бошқариш методологиялари ёрдамида бошқарилиши мумкин. Агиле билан Скрум - бу дастурий таъминотни ишлаб чиқишда жуда кенг тарқалган ёндашув, аммо шунга ўхшаш бошқа усуллар рақамли лойиҳаларни жўнатишда Waterfall, PRINCE2 ва Extreme Programming ишлатилади. Бу ерда ҳеч қандай методология де-факто энг яхшиси эмаслигини унутмаслик керак. Баъзилар баъзи жамоалар ва лойиҳалар учун яхшироқ ишлайди, бошқалари эса бошқа жамоалар ва лойиҳалар учун яхшироқ ишлайди. Бу сизнинг лойиҳангизнинг афзалликлари ва табиати масаласидир. [10]

Яхши лойиҳа менежери сизнинг жамоангиз ва лойиҳангиз учун тўғри лойиҳани бошқариш усулини танлаши ва амалга ошириши мумкин, аммо методологияни танлашдан қатъи назар, аксарият рақамли лойиҳалар бир хил беш босқичдан ўтади:

Дастлабки режалаштириш - Initial planning

Қамровни аниқлаш - Scoping

Ривожланиш - Development

Синов ва жойлаштириш - Testing & Deployment

Хизмат - Maintenance

1. Дастлабки режалаштириш

Дастлабки режалаштириш рақамли лойиҳани тўғри бошлаш учун зарур босқичдир. Бу ерда сиз ғоя, лойиҳа ва бозор билан боғлиқ потенциал таҳдидлар ва муаммолар билан биргаликда вариантлар ва имкониятларни баҳолаб, ғоя ҳақида фикр юритасиз. Ушбу баҳолаш асосида сиз талаблар ва тахминлар билан лойиҳа таклифи ва асосий лойиҳа режасини яратишни бошлайсиз.

Дастлабки режалаштиришнинг мақсади лойиҳани кенг миқёсда аниқлаш ва уни қабул қилиш мумкинми ёки йўқлигини ҳал қилишдир. Кўпинча, бу қадам сотувчи жамоа ва лойиҳа жамоаси ўртасидаги ҳамкорликни ўз ичига олади.

ДАСТЛАБКИ РЕЖАЛАШТИРИШ ҚУЙИДАГИЛАРНИ ЎЗ ИЧИГА ОЛАДИ:

Мижоз билан ғоя ва мия ҳужуми сессиялари, бу ерда ғояни амалга ошириш учун талаблар аниқланади, вақт ва харажат баҳоси ўрнатилади;

Жамоа бўйлаб учрашув, асосий босқичлар ва ролларни муҳокама қилиш;

Лойиҳанинг мақсади ва талабларини тавсифловчи лойиҳани бошлаш ҳужжати.

Дастлабки режалаштириш билан боғлиқ бўлган умумий муаммо бу лойиҳани ҳисоб менежерларидан лойиҳа менежерларига топширишдир, чунки жуда кўп компаниялар ўнг қўл чап томон нима қилаётганини билмайди. Ҳамма бир хил саҳифада қолишига ишонч ҳосил қилиш ва лойиҳа менежерлари сотилган нарсаларни етказиб бериш учун, дастлабки тахминлар қондирилиши учун базани ўрнатиш ва унга қарши ишлаш тавсия этилади. Бу лойиҳа амалга оширилаётганда ҳаммани муаммо дунёсидан қутқаради.

2. Қамровни белгилаш

Биринчи босқичда ғоя ва дастлабки режалаштиришдан сўнг, батафсилроқ режалаштиришни бошлаш мумкин. Сиз яна бир бор асосий манфаатдор томонларингиз билан ўтириб, у ерга бориш учун функционалик, талаблар ва йўл харитасини муҳокама қиласиз.

Ижодий жараён бошланади. Фойдаланувчи тажрибаси таркиб структурасини аниқлаш учун Wireframes, User Journeys ва Information Architecture ёрдамида шакллана бошлайди. Жараённинг бу қисми кўпинча фойдаланувчи тажрибаси (ФТ - User Experience (UX)), дизайн, маркетинг ва ишлаб чиқиш жамоалари ўртасидаги ҳамкорликдир.

ҚЎЛЛАШ ДОИРАСИ ҚУЙИДАГИЛАРНИ ЎЗ ИЧИГА ОЛАДИ:

Гояни амалга оширишнинг батафсил режаси ишлаб чиқилиб, келишилган йўл харитасига киритилади;

Ижодий гуруҳлар шуғулланади ва истеъмолчининг фойдаланувчи тажрибаси бошланади ва ишлаб чиқилади;

Талаблар ва дизайн йўриқномалари кейинги босқичда Ишлаб чиқишга топширилади;

Иш тўғрисидаги баёнот асосий манфаатдор томонларга тақдим этилади, шу жумладан. харажатлар ва дастлабки талаблар. Агар келишилган бўлса, SOW ҳар икки томон, яъни агентлик ва мижоз томонидан имзоланади.

Лойиҳани қамраб олиш ва асосий босқичларни вазифаларга ажратишда лойиҳа менежерлари учун батафсил режани биринчи босқичда белгиланган асосий режа билан солиштириш жуда муҳимдир. Фақатгина ушбу чизиқларни чизиш орқали сиз лойиҳанинг фойдали эканлигига ишонч ҳосил қилишингиз мумкин.

3. Ривожланиш

Талаблар ва кўпол дизайн спецификациялари энди жойида бўлиши ва ишлаб чиқиш гуруҳига топширилиши керак. Амалга ошириш энди бошланиши мумкин. Ривожланиш жараёни орқа томондан фронт-эндгача бўлган табиий ривожланиш ва ҳар бирининг такомиллаштирилишини кузатиб боради. Орқа томонни созлаш кейинги ривожланиш ва якуний тажриба учун асос сифатида жуда муҳимдир. Якуний маҳсулотнинг алфа ва бета версиялари кўпинча тўғридан-тўғри йўл харитасида муҳим босқичлар сифатида акс эттирилади ва Синов ва тарқатиш йўлидаги табиий ривожланиш сифатида ишлайди.

РИВОЖЛАНИШ ҚУЙИДАГИЛАРНИ ЎЗ ИЧИГА ОЛАДИ:

Ривожланишни ва якуний маҳсулотни қўллаб-қувватлайдиган архитектурани орқа томондан ишлаб чиқиш бошланиши мумкин;

Альфа ва Бетта версиялари орқа томоннинг тепасида қурилган ва якуний дизайн спецификациялари олдинги қисмга амалга оширилади;

Асосий манфаатдор томонлар яна жалб қилинади: Қайта кўриб чиқиш ва парлатиш миждоз билан ҳамкорликда амалга оширилади. Фикр-мулоҳаза қабул қилинади ва тузатишлар киритилади;

Синов ва жойлаштиришга тайёрланиш учун якуний тегинишлар амалга оширилди.

Жамоа вазифалар устида ишлашни бошлаганда, лойиҳангизнинг боришини кузатиб боринг. Буни Канбан ёки Спринт тахтасидан фойдаланиб, топшириқлар бўйича вақтни қайд этиш имкониятига эга бўлиш мумкин.

4. Синов ва жойлаштириш

Жойлаштириш - бу маҳсулот охириги фойдаланувчи кўлида бўлишидан олдинги якуний босқич. Бу оддий туюлиши мумкин, аммо жойлаштириш жуда муҳим кадамдир. Ҳар бир нарсани синаб кўриш керак ва турли хил фойдаланиш ҳолатларини ҳисобга олиш керак. Код ва якуний маҳсулот сифатини баҳолаш (СБ - Quality Assessment (QA)) ўтказилади ва лойиҳа ишга тушади ва жамоатчиликка тақдим этилади.

СИНОВ ВА ЖОЙЛАШТИРИШ ҚУЙИДАГИЛАРНИ ЎЗ ИЧИГА ОЛАДИ:

Кодни ва фойдаланиш ҳолатларини синовдан ўтказиш. Барча талаблар ва спецификациялар муваффақиятли амалга оширилдими?

Сифатни баҳолаш (ҚА) якуний маҳсулотни жонли эфирга узатишдан олдин таҳлил қилади.

Маҳсулот ишга туширилди ва ишга тушади.

Лойиҳа техник хизмат кўрсатиш босқичига ўтади.

5. **Хизмат кўрсатиш**

Маҳсулот етказиб берилгандан сўнг, Техник хизмат кўрсатиш босқичи бошланади. Техник хизмат кўрсатиш - бу маҳсулотнинг функционаллигини, барқарорлигини яхшилаш ва қўллаб-қувватлашни таклиф қилишнинг узлуксиз босқичидир. Лойиҳангизнинг хусусиятига қараб, кейинги ривожланиш жорий лойиҳанинг бир қисми бўлиши ёки иккинчи доимий лойиҳага айланиши мумкин.

ТАЪМИРЛАШ ҚУЙИДАГИЛАРНИ ЎЗ ИЧИГА ОЛАДИ:

Функционалликни яхшилаш ва хатоларни тузатиш;

Барқарорлик муаммоларини ҳал қилиш ва тизимнинг ишлашини таъминлаш;

Маҳсулотни қўллаб-қувватлаш.

Юқоридагилар рақамли лойиҳанинг одатда қандай ривожланишининг умумий жараёнидир. Бутун вақт жадвалида сиз лойиҳани ҳажмда, бюджетда ва ўз вақтида ушлаб туришингиз жуда муҳимдир. Бу ўз-ўзидан катта қийинчилик бўлиши мумкин, аммо ёрдам берадиган воситалар мавжуд. Прогноз - бу сизнинг жамоангизга дастлабки босқичдан охириги босқичгача ёрдам бериш учун махсус яратилган вариантлардан биридир. У юқоридаги беш босқични қўллаб-қувватловчи табиий оқимга амал қилади ва вақт ва харажатларни ҳисоблашда ёрдам бериш учун сунъий интеллектдан фойдаланади.

ЛОЙИҲА МОДЕЛИ

ЛОЙИҲАНИ БОШҚАРИШ МОДЕЛЛАРИ

Лойиҳаларни бошқаришда асосан иккита умумий модел қўлланилади, яъни анъанавий ва фавқулодда/тезкор лойиҳаларни бошқариш. Анъанавий лойиҳа бошқаруви - бу лойиҳани бошлаш ва созлаш учун жой қолдирмасдан тугатиш учун жой мавжуд. Agile эса жараён такрорланадиган жойдир. Яъни, ўзгаришлар ва тузатишлар учун жой бор.

ЛОЙИХАНИ МОДЕЛЛАШТИРИШ НИМА ВА У ҚАНДАЙ ИШЛАЙДИ?

What is Project Modeling and How Does it Work? September 25, 2023. Copyright © 2023 Adeaca Corp.
<https://www.adeaca.com/blog/what-is-project-modeling-and-how-does-it-work/>

Лойиҳалар ўнлаб йиллар давомида худди шундай қурилган. Сотувчилар ва лойиҳа менежерлари энг яхши тажрибаларни қамраб олувчи моделлар орқали аниқликни таъминлаш ўрнига, мураккаб лойиҳаларни яратишга, тахминлар асосида лойиҳа таклифларини яратишга кўп вақт ва ресурсларни сарфладилар.

Ҳозир лойиҳани яратиш жараёнини такомиллаштириш ва тезлик ва эпчилликни оширадиган ечимни амалга ошириш, шу билан бирга лойиҳа бошқарувини, жараёнлар ва маълумотларни бошқаришга стандартлаштирилган ёндашувни ошириш вақти келди.

ЛОЙИҲАНИ МОДЕЛЛАШТИРИШ НИМА?

Лойиҳанинг муваффақияти сотишдан бошланишини билиш, энг бошиданоқ оптимал лойиҳа жадвалларини ва молиявий параметрик сметаларни яратиш жуда муҳимдир.

Лойиҳани моделлаштириш - бу лойиҳани сотиш ва бошлаш босқичига мутлақо янги ёндашув. Бу сизга қисқа вақт ичида аниқроқ режаларни ишлаб чиқиш, сотиш жараёнини тезлаштириш ва пировардида мижозларингиз учун яхши натижаларга эришиш имконини беради.

Ишлаб чиқариш учун маҳсулот конфигураторига ўхшаб, лойиҳа моделлаштирувчиси олдиндан белгиланган моделлар тўпламидан лойиҳанинг таркибий қисмларини (яъни вазифалари ва харажатларини) куради. Лойиҳани моделлаштириш лойиҳага асосланган компанияларга лойиҳани сотишдан амалга оширишгача бўлган энг яхши амалиётларни миқёслаш ва автоматлаштириш имконини берувчи соддалаштирилган режалаштириш ва баҳолаш жараёнини яратади.

Ҳар қандай турдаги лойиҳани моделлаштириш мумкин, хоҳ у асосан меҳнат, масалан, маслаҳат ва профессионал хизматлар ёки қурилиш ва ЕТО ишлаб чиқариш каби мураккаб таъминот занжири ва ишлаб чиқариш ускуналарини ўз ичига олади. Лойиҳанинг натижаси нима бўлишидан ёки унинг тузилиши мазмунидан қатъи назар, компания қайта-қайта амалга оширадиган ҳар қандай турдаги лойиҳа лойиҳани моделлаштириш учун номзоддир.

ЛОЙИХАНИ МОДЕЛЛАШТИРИШ ҚАНДАЙ ИШЛАЙДИ?

Моделни лойиҳалаш

Лойиҳа модели бутун лойиҳани ёки лойиҳанинг бир қисми бўлган вазифалар тўпламини ифодалаши мумкин. Қандай бўлмасин, сиз лойиҳа шаблонидан бошлашингиз керак. Шаблонда белгиланган Харажатларни тақсимлаш тузилмаси (ХТТ - Cost Breakdown Structure (CBS)) ва тегишли Ишларни тақсимлаш тузилмаси (ИТТ - Work Breakdown Structure (WBS)) мавжуд.

Ушбу шаблондан Project Modeler сизга лойиҳанинг ўзгарувчан компонентларини аниқлаш ва фойдаланувчи танлаши ва белгилаши мумкин бўлган параметрларни ўрнатиш имконини беради.

Масалан, тижорат HVAC пудратчиси фойдаланувчига бир нечта турли хил ўзгарувчан ток мосламаларини танлашга, шунингдек, ушбу бирликлар сонини аниқлашга рухсат бериши мумкин. Танланган бирликлар турига асосланиб, модел талаб қилинадиган турли периферик компонентларни танлаш имконини берадиган тарзда ўрнатилиши мумкин. Ушбу компонентларнинг ҳар бири кейинчалик улар билан боғлиқ харажатлар ва ўрнатиш талаблари, шу жумладан меҳнат ва вақт оралиғи билан таққосланади.

Аслини олганда, ташкилот энг яхши амалиётлардан фойдаланган ҳолда ўз лойиҳаларининг аксарият қисмини акс эттирувчи Лойиҳа моделларининг бутун кутубхонасини яратиши мумкин. Бу лойиҳа менежерлари ва сотувчиларга тез ва компания томонидан белгиланган кўрсатмалар доирасида лойиҳаларни яратиш учун моделлардан фойдаланиш имконини беради.

Моделдан фойдаланиш

Project Modeler фойдаланувчиси биринчи навбатда янги лойиҳа учун моделни танлайди, сўнгра модел компонентларини маълум бир лойиҳа учун спецификациялар билан созлайди. Кейин лойиҳа режаси ва сметалари олдиндан белгиланган қоидалар тизими орқали тузилади. Кейинчалик, фойдаланувчи бир қатор саволларга жавоб беради ва тизим автоматик равишда WBS ва CBS ни яратади.

Келинг, бошқа мисолни кўриб чиқайлик. Муҳандислик фирмаси ўзлари таклиф қиладиган турли хизматлар учун Лойиҳа Моделларидан фойдаланиши мумкин.

Геотекник пойдеворни лойиҳалаш лойиҳасининг таркибий қисмлари лойиҳа менежери лойиҳани кураётганда, сайтни дастлабки текширишдан якуний лойиҳани етказиб беришгача бўлган талаб бўйича танланиши ва созланиши мумкин.

Бу лойиҳа бизнесининг ҳар қандай туридаги сотувчиларга Project Modeler натижасига асосланган ҳолда аниқ таклиф билан истиқболларга тезда жавоб бериш имкониятини беради.

Лойиҳаларни қуриш услубингизни инқилоб қилинг

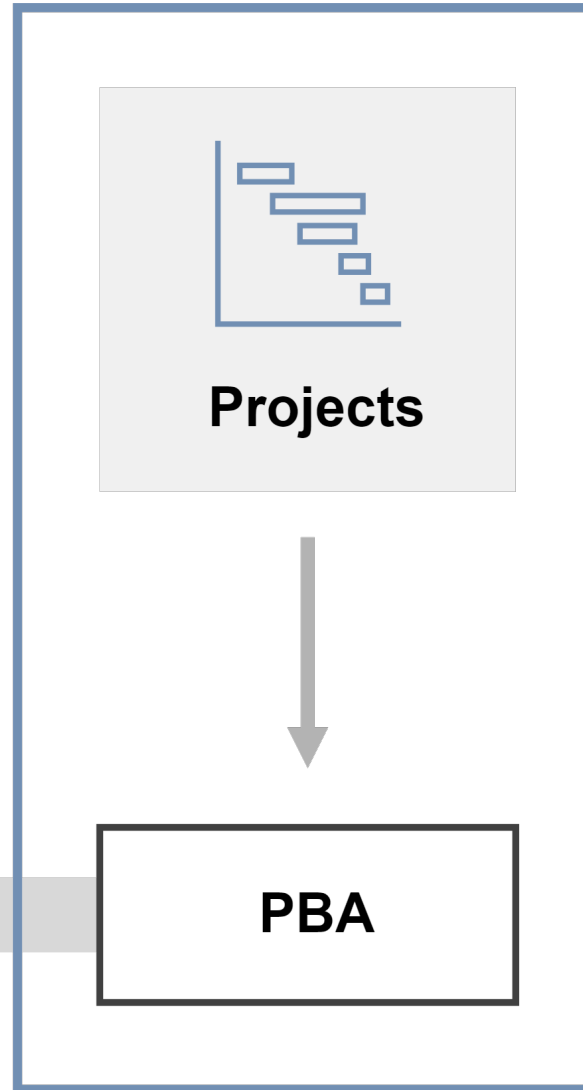
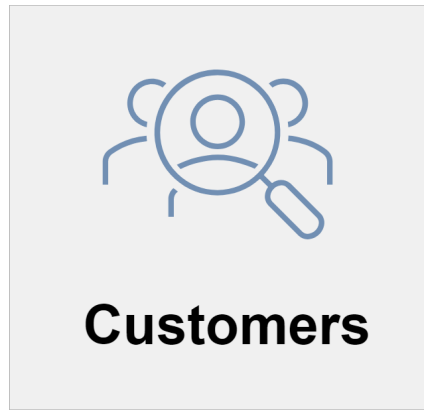
Аслини олганда, Project Model лар ҳар ким томонидан такрорланиши мумкин бўлган лойиҳани яратишда энг яхши жараёни амалга оширади. Янги энг яхши амалиётлар ва йўриқномалар пайдо бўлганда, Project Model лар уларни осонгина қўлга киритиш ва марказий модел кутубхонаси орқали алмашиш имконини беради. Ўйлаб кўринг, агар сиз камроқ вақт ичида аниқроқ режалар ишлаб чиқсангиз ва сотиш жараёнини тезлаштирсангиз, шундай эмасми?

Ушбу туркумдаги кейинги блог лойиҳани моделлаштиришнинг бизнес афзалликларини тушунтириб беради.

Агар бирор нарса сизнинг бизнесингиз учун ҳақиқатан ҳам муҳим бўлса, сизга бизнес тизими керак.

Биз мижозлар билан муносабатларимизни ёки компаниямизнинг молиявий ҳисоботларини энди электрон жадвалларда бошқармаймиз, шундай эмасми?

Нима учун лойиҳалар бошқача бўлиши керак?

Лойиҳа бизнесини автоматлаштириш: лойиҳалар учун бизнес тизими ERP сизнинг компаниянгиз молиясини ташкил қилгани каби, РВА ҳам компаниянгиз лойиҳаларини ташкил қилади.

Битта тизимда лойиҳа ҳаёт цикли орқали барча лойиҳа бизнес жараёнларингизни бошқаринг ва тартибга солинг.

РВА сизга мос келадими?

Ушбу қўлланма билан компаниянгиз учун РВАни қандай баҳолашни билиб олинг.

ЛОЙИҲА БИЗНЕСИНИ АВТОМАТЛАШТИРИШ РЕЖАСИ

Project Business Automation - бу лойихага асосланган компаниялар учун дастурий таъминот тизимларининг янги тоифаси бўлиб, энди Forrester томонидан кейинги парадигмани ўзгартириш ечими сифатида тан олинган. **Project Business Automation** лойихага асосланган соҳаларни кескин ўзгартиради, жумладан:

Архитектура, муҳандислик ва қурилиш;

ЕТО/Шартномали ишлаб чиқариш;

Профессional хизматлар;

Аэрокосмик ва мудофаа;

Энергия ва коммунал хизматлар.

PBA Blueprint сизга лойихага асосланган компания сифатида асосий бизнес драйверларингизни яхшилаш учун янги қоидаларни қандай қўллашни тушунишга ёрдам беради. У PBA нима эканлигини, у қандай ишлашини ва бозорда нима учун кераклигини тавсифловчи тафсилотларни ўз ичига олади.

РВА режасида нима бор:

Муаммо РВА ҳал қилади ва нима учун керак;

РВА нинг асосий элементлари ва улар қандай ишлайди;

Сизнинг компаниянгиз учун РВА -ни қандай оширишингиз мумкин;

РВА учун бизнес иши ва ҳар бир манфаатдор томон учун имтиёзлар;

Лойиҳа бизнесининг келажаги учун РВА нимани англатади;

РВА бутун дунё бўйлаб лойиҳа саноатини ўзгартиришни ваъда қилмоқда. Фактларни олинг ва компаниянгиз учун ушбу технологиядан қандай фойдаланиш мумкинлигини тушунинг.

Моделларни ёрликлар сифатида тасаввур қилинг: тажрибадан ўтган ва ташкилотингиз учун 99% қўлланилиши мумкин бўлган фикрлаш тарзини тақдим этадиган ёндашувлар. Улар сизга вазиятга қандай жавоб бериш ёки лойиҳа сценарийси билан шуғулланиш учун асос беради.

Кўрсатилган моделлар сизнинг лойиҳангизга тегишли бўлиши мумкин бўлган дунёдаги ҳар бир моделнинг тўлиқ рўйхатини кўрсатмаслиги керак ва улар тавсиялар сифатида белгиланмаган. Бунинг ўрнига, лойиҳаларни бошқаришда бўлгани каби, улар сизнинг асбоблар қутингизнинг бир қисмидир ва сиз вазиятингизнинг ўзига хос хусусиятларига қараб нима фойдали бўлишини танлаш ва танлаш имкониятига эга бўлишингиз керак.

Яхши лойиҳа бошқаруви тикувчиликка тушади ва бу сиз тўғри танлов қилишингиз мумкин бўлган жойнинг яна бир мисolidир.

Моделлар тоифалари

Лойиҳа менежери ҳаётининг бир қисми бўлган кенг тарқалган ишлатиладиган моделлар танлови мавжуд. Лойиҳани бошқариш бўйича профессионал (PMP®) тадқиқотларида ва лойиҳа менежери сифатидаги ишингизда пайдо бўлиши мумкин бўлган лойиҳаларни бошқариш моделлари:

Вазиятли етакчилик - Situational leadership;

Алоқа - Communication;

Мотивация - Motivation;

Ўзгаришларни бошқариш - Change management;

Мураккаблик – Complexity;

Можаро - Conflict;

Лойиҳа жамоасини ишлаб чиқиш моделлари (масалан, Такман) - Project team development models (e.g. Tuckman);

Музокаралар олиб бормоқда - Negotiating;

Режалаштириш – Planning;

Жараён гуруҳлари - Process groups;

Манфаатдор томонларнинг аҳамияти – Stakeholder salience.

Улардан баъзилари ADKAR (Проссиъдан) ва Ситуацион Лидерлик (мен аспирант сифатида ўргандим ва ташкилотдаги турли даражадаги одамлар билан ўзаро муносабатларимни қандай бошқаришимни шакллантирдим - ваколат бериш учун жуда фойдали) каби хусусий моделлардир.

Жараён гуруҳлари

Юқоридаги рўйхатда лойиҳани бошқариш жараёни гуруҳларини кўрдингизми? Агар улар еттинчи нашрга қандай мослашгани ҳақида қизиқсангиз, улар шу ерда!

Лойиҳани бошқариш моделларидан қандай фойдаланиш керак

Баъзи моделларда улардан фойдаланишнинг бир неча усуллари мавжуд. Масалан, лойиҳанинг мураккаблиги моделлари портфел, дастур ва лойиҳа даражасида, шунингдек, индивидуал ҳомийларга мураккаблик омилларини ҳал қилиш учун нима учун қўшимча ресурслар ёки бюджет кераклигини тушунтириш учун фойдали бўлиши мумкин.

Моделнинг баъзи тоифалари ичида бир нечта вариант бўлиши мумкин. Мисол учун, жамоани ривожлантириш учун бир нечта моделлар мавжуд, аммо сиз ва сизнинг жамоангиз фойдаланишга қарор қилгани - бу доимий машҳур Такман (у Forming, Storming, Norming, Performing, Adjourning шон-шарафи).

Баъзи моделлар турли лойиҳа ишлаш соҳалари учун энг мос келади. Масалан, сиз жамоавий ишлаш соҳасида зиддиятли моделлардан (масалан, Thomas-Kilmann) фойдаланасиз.

Мисол: ADKAR дан фойдаланиш

Айтайлик, сиз жараённи ўзгартириш элементиға эға бўлган лойиҳани тақдим қиляпсиз ва бу 10 фойдаланувчи ўз ишларини бошқача бажариши кераклигини англатади.

ADKAR ўзгаришларни бошқариш моделидан лойиҳангиз оқибатлари ҳақида ўйлашға ёрдам бериш ва ўзгаришларни янада ёқимли ва таъсирланган одамлар томонидан қабул қилиниши учун нима қилишингиз мумкинлигини режалаштиришингиз мумкин.

ADKAR энг яхши амалиётга асосланган ўзгаришларни амалга ошириш учун Prosci моделидир. Бу қуйидагиларни англатади:

Awareness of the need for change - Ўзгаришлар зарурлигини англаш;

Desire to support the change - Ўзгаришларни қўллаб-қувватлаш истаги;

Knowledge of how to change - Қандай ўзгартириш кераклигини билиш;

Ability to demonstrate skills and behaviors - Кўникма ва хулқ-атворни кўрсатиш қобилияти;

Reinforcement to make the change stick - Ўзгаришларни таёқ қилиш учун мустаҳкамлаш.

ТИЗИМ ДИЗАЙНИ

Кейинчалик, сиз лойиҳани тўғри режалаштиришни бошлашингиз мумкин. Сиз тадқиқотни амалга оширдингиз ва манфаатдор томонларингиздан нима кутилаётганини биласиз. Энди сиз тизим дизайнини яратиш орқали якуний натижага қандай эришишингизни аниқлашингиз керак. Биринчи босқичда тўпланган маълумотларга асосланиб, сиз лойиҳа учун зарур бўлган аппарат ва дастурий таъминот талабларини ва тизим архитектурасини аниқлайсиз.

Вазифаларни тўплаш: Якуний натижага эришиш учун зарур бўлган барча вазифаларни санаб ўтиш учун ишни тақсимлаш тузилмасидан фойдаланинг.

Жадвални яратинг: Вазифаларингиз жойида бўлса, энди ҳар бир вазифага қанча вақт керак бўлишини тахмин қилишингиз керак. Буни тушунганингиздан сўнг, уларни Гантт диаграммаси билан таққосланг ва боғлиқликларни диққат билан боғланг. Шунингдек, сиз Ганттга харажатларни қўшишингиз ва бюджет яратишни бошлашингиз мумкин.

АМАЛГА ОШИРИШ

Энди сиз жиддий бошлашга тайёрсиз. Бу дастурни яратиш ва синовдан ўтказиш босқичидир. Олдинги босқичдаги тизим биринчи навбатда бирликлар деб номланувчи кичикроқ дастурларда ишлаб чиқилган. Кейин ҳар бири интеграциялашувдан олдин бирлик синовидан ўтади.

Жамоа вазифаларини белгилаш:

Жамоа аъзолари ўз вазифаларига эга бўладилар ва уларни бажариш ва жамоанинг қолган қисми билан ҳамкорлик қилиш учун жавобгар бўладилар. Сиз ушбу вазифаларни Гантт диаграммасидан қилишингиз ва тавсифлар, устуворликлар ва бошқаларни қўшишингиз мумкин.

Мониторинг & Траск: Жамоа вазифаларни бажараётганда, лойиха сизнинг жадвалингиз бўйича олдинга силжишига ишонч ҳосил қилиш учун уларнинг тараққиётини кузатиб боришингиз керак.

Ресурслар ва иш юкини бошқариш: Сиз кузатаётганингизда муаммоларни аниқлайсиз ва қийинчиликларни олдини олиш учун ресурсларни қайта тақсимлашингиз ва иш юкини мувозанатлашингиз керак бўлади.

Манфаатдор томонларга ҳисобот: Лойиха давомида манфаатдор томонлар тараққиётни кўрсатиш учун янгиланишларга муҳтож. Улар билан учрашинг ва тақдимотлар учун мунтазам жадвални муҳокама қилинг.

Синов: Жамоа ишчи иловани етказиб бергандан сўнг, ҳамма нарса мўлжалланганидек ишлаётганига ишонч ҳосил қилиш учун кенг қамровли синовдан ўтиши керак.

Иловани етказиб бериш: Барча хатолар ишлаб чиқилгандан сўнг, сиз тайёр иловани манфаатдор томонларга беришга тайёрмиз.

Шаршара модели (Waterfall model): Лойиҳани бошқариш жараёнидаги асосий моделлардан бири сувдан тушиш моделидир. Сув тушиши модели биринчи марта 1970 йилда Winston W. Royce томонидан таклиф қилинган ва унинг таклифининг сабаби дастурий таъминотни яратиш жараёни ва дастурий таъминотни ишлаб чиқишнинг мураккаблиги учун мумкин бўлган ечимни аниқлаш эди. Сув тушиши модели олти босқичдан иборат бўлиб, бир босқич тугагандан сўнг, унга қайтишнинг иложи йўқ.

У кетма-кет модел деб аталади, чунки лойиха менежери давом эттиришдан олдин лойиха қаерга бориши ҳақида аниқ йўналишга эга бўлиши керак, чунки босқич тугаллангандан кейин қайтиб келмайди. Кейинги босқичга ўтишдан олдин ҳар бир модел тўлиқ бажарилиши керак. Ушбу модел дастурий таъминотни ишлаб чиқиш лойиҳаларида қўлланилиши мумкин эмас, чунки лойиҳалар мураккаб ва фойдаланувчиларнинг иштироки ва фикр-мулоҳазаларини талаб қилади.

Шаршара моделидан фойдаланиш, тушуниш, бошқариш ва кичикроқ лойиҳалар билан ишлаш жуда осон бўлиши мумкин, аммо унинг қийинчиликлари бор, масалан, орқага қайтиш ва аллақачон тугалланган босқичга ўзгартириш киритиш жуда қийин. Ушбу турдаги модел билан боғлиқ кўплаб хавфлар мавжуд, айниқса лойиҳаларда яхши аниқланмаган талаблар бўлса.

Агиле модел (Agile model): Агиле лойиҳа бошқаруви моделида такрорий такрорланувчи босқичлар ёки босқичлар мавжуд. Ушбу моделдаги босқичлар қуйидагиларни ўз ичига олади; режалаштириш босқичи, талабларни текшириш, лойиҳалаш босқичи, амалга ошириш, синовдан ўтказиш ва баҳолаш ва фойдаланиш. Агиле лойиҳа бошқаруви билан қарор қабул қилиш осон, ҳар бир жамоа аъзоси жамоанинг қолган аъзолари билан бир хил мақсадга эришишга эътибор қаратади ва роллар жамоа аъзолари ўртасида тақсимланади.

Агар миждоз натижалардан қоникмаса, жараёнлар итератив равишда такрорланади. Бу ерда лойиҳа менежери лойиҳа жамоаси аъзоларини қўллаб-қувватлаши ва рағбатлантириши керак, шунда улар лойиҳага иштиёқли бўлишади. КССА-даги лойиҳалар итератив тарзда қурилган, яъни ҳокимият тезкор лойиҳа бошқарувини қўллайди ва бу унинг лойиҳалари муваффақиятига олиб келди, чунки фойдаланувчилар ушбу лойиҳаларда иштирок этадилар. Бу ташкилотга рақобатдош устунликка эришиш имконини беради.

В- Модел (V- Model): В-моделни номи текшириш ва текширишдан келиб чиққан. В-моделни шаршара моделига ўхшайди, унда бир босқичнинг тугаши бошқа босқичнинг бошланишига олиб келади. Шаршара ва В-модел ўртасидаги фарқ шундаки, иккинчиси техник тажрибага эга бўлган ўрта лойиҳаларда қўлланилади ва улар палапартишлик моделидан жуда қийин.

Инкрементал модел (Incremental Model): Бундай моделларда кўп цикллр содир бўлади, лекин улар кичик қисмларда бошқарилади. Тўлиқ маҳсулот ишлаб чиқилгунга қадар ҳар бир қисм талабларнинг тўрт босқичи, дизайн, амалга ошириш ва синов босқичидан ўтади. Инкрементал модел арзонроқ, мослашувчан ва мижоз қурилиши мумкин бўлган ҳар бир босқич ҳақида фикр билдиради. Бошқа томондан, лойиҳа менежери ишлаб чиқувчилар билан биргаликда бутун тизимни кичик қисмларга бўлишдан олдин тўлиқ аниқлаши керак.

РАД модели (RAD model): РАД сифатида қисқартирилган тез иловаларни ишлаб чиқиш инкрементал моделнинг бир туридир. Ушбу моделнинг таркибий қисмлари мини лойиҳалар мавжуд бўлган тарзда ишлаб чиқилган. Прототиплар ишлаб чиқилади ва мижозларга якуний тизим тугагандан сўнг қандай пайдо бўлишини кўрсатиш учун берилади.

Итератив модел (Iterative Model): Номидан кўриниб турибдики, итератив модел жараённинг такрорланишини билдиради.

Спирал модел (Spiral Model): Бундай модел асосан хавфларни таҳлил қилишга қаратилган. У режалаштириш, хавф таҳлили, муҳандислик ва баҳолашнинг тўрт босқичидан иборат. Фазалар бир неча марта спираллардан ўтади.

РАҚАМЛИ ЛОЙИҲАНИНГ БОСҚИЧЛАРИ

Биз буни кейинроқ кўриб чиқамиз, аммо рақамли лойиҳа нимани ўз ичига олиши ҳақида умумий маълумот бериш учун биз уни тўртта асосий босқичга ажратдик:

Бошлаш - бу лойиҳани йўлга қўйиш ва лойиҳанинг муваффақиятли бўлишини таъминлаш учун мижозларни тўғри йўлга қўйишни ўз ичига олади;

Режалаштириш - бу вақт жадвалларини, кўламини ва тегишли мутахассисларга вазифаларни тақсимлашни ўз ичига олади;

Амалга ошириш - бу асосий активлар яратиладиган қисм;

Ўраш - бу топшириқларни топширишни ва барча иштирокчилар билан брифингни ўз ичига олади.

Кўп жиҳатдан, бу лойиҳани бошқаришнинг анъанавий шарҳидан фарқ қилмайди. Аммо асбоблар ва технологияларни аралаштириб, таҳрирлар ва шарҳларни орқага ва олдинга қўшсангиз, у бировз мураккаблашади.

РАҚАМЛИ ЛОЙИҲАНИНГ ҲАР БИР БОСҚИЧНИ БОШҚАРИШ

Муваффақиятли рақамли лойиҳа уни бошқариш билан боғлиқ

Жуда кўп ҳаракатланувчи қисмлар билан нима қилинганлиги ва ким нима қилаётганини йўқотиш осон. Рақамли лойиҳа ҳақида умуман ўйлаш жуда қийин бўлиши мумкин, шунинг учун уни осон ҳазм бўладиган босқичларга бўлиш мантиқан.

0-босқич: бошлаш

Рақамли лойиҳа тўғри бошланишидан олдин бошланади. Бу лойиҳани қониқарли даражада бажариш учун зарур бўлган ҳужжатларни тайёрлаш ва ресурсларни тўплашни ўз ичига олади.

Ушбу босқич, шунингдек, кашфиёт қўнғироқлари, пудратчиларни ёллаш ва янги мижозларни ишга туширишни ўз ичига олиши мумкин.

Ҳужжатлар ва ресурсларни тайёрлаш

Рақамли лойиҳани тайёрлаш босқичлари баъзан бажариш босқичлари каби муҳимдир. Ахир, агар сиз тузган шартнома муҳим элементни ўтказиб юборса ёки мижозга лойиҳанинг муаммосиз давом этишини таъминлаш учун зарур бўлган барча маълумотларни бермасангиз, ишлар тезда пастга тушиши мумкин.

Лойиҳани бошладан олдин ҳужжатларни тайёрлаш ва зарур ресурсларни тайёрлаш ҳақида ўйлаётганда, қуйидаги нарсаларни кўриб чиқинг:

Кучли шартнома;

Янги рақамли папкалар ва файлларни яратиш;

Лойиҳани бошқариш воситасида янги лойиҳа яратиш;

Нима қилиш кераклигини ва қачон амалга оширилиши ҳақида умумий маълумотни кўрсатадиган мижоз таклифи.

БОРТГА КИРИШ

Муваффақиятли бортга кириш - бу муаммосиз рақамли лойиҳанинг калитидир.

Бу сизнинг мижозларингизга лойиҳа давомида керак бўладиган барча маълумотларни, жумладан сиз фойдаланадиган воситаларни, компаниянгиз қандай ишлашини, уларнинг асосий алоқа нуқтаси ким бўлишини ва асосий усулларни тақдим этадиган қисмдир. Бундан ташқари, сиз фойдаланадиган воситалар ва сиз ишлайдиган жараёнлар билан таниш бўлиши керак бўлган янги пудратчиларни ишга туширишингиз керак бўлиши мумкин.

ЖАМОА ЙИҒИШ

Бошлаш босқичининг яқуний қисми лойиҳа орзуси жамоасини йиғишдир. Бу сизнинг лойиҳада ишлайдиган тўғри истеъдод ва кўникмаларга эга эканлигингизга ишонч ҳосил қилишни ва танланган жамоанинг ҳар бир аъзосига улардан нима кутилаётганини билдиришни ўз ичига олади.

1-босқич: Режалаштириш

Бортга кириш тугаллангандан ва барча ҳужжатлар юборилган ва имзолангандан сўнг, сиз рақамли лойиҳаларни бошқаришнинг кейинги босқичига ўтишингиз мумкин: режалаштириш.

Бу ерда сиз барча носозликларни ишлаб чиқасиз ва барча активлар ўз вақтида ва тўғри тарзда яратилишига ишонч ҳосил қилиш учун олдиндан режалаштирасиз.

Вазифалар рўйхатини яратинг

Лойиҳани ташкил этадиган жуда кўп вазифалар мавжуд ва агар улар нима эканлигини ёки энг муҳими, уларни қандай тартибда бажариш кераклигини яхши тушунмасангиз, тезда бошингизга киришингиз мумкин.

Бутун лойиҳани яратиш учун бирлашадиган катта ва кичик вазифалар рўйхатини ёзишдан бошланг. Шарҳлар ва миждозлар қўнғироқлари каби нарсаларни киритганингизга ишонч ҳосил қилинг, чунки улардан аниқ натижа бўлмаса ҳам, улар жараённинг муҳим қисмини ташкил қилади.

БЮДЖЕТ БЕЛГИЛАНГ

Бюджет муқаррар равишда бошланғич босқичида пайдо бўлса-да, фақат сиз ўз ичига олган вазифаларни хариталашни бошлаганингизда, сиз унга аниқлик киритишингиз мумкин. Бюджетни белгилаш нафақат активларни яратиш харажатларини ўз ичига олади, балки материаллар, пудратчилар ва пайдо бўлиши мумкин бўлган ҳар қандай қўшимчалар учун бюджетни ҳам ўз ичига олади.

Лойиҳа жадвалини тузинг
Бу эрда режалаштириш босқичи бирлашади.

Вазифалар рўйхатини олинг ва бошқа вазифалар амалга ошиши учун биринчи навбатда нима қилиш кераклиги асосида уларга устуворлик беринг. Одатда лойиҳаларнинг ривожланиши учун органик оқим мавжуд, лекин кўпинча лойиҳани босқичларга бўлиш ва кейин ушбу босқичларнинг ҳар бири учун вазифаларни қуриш блокларини яратишга ёрдам беради.

ВАЗИФАЛАРНИ БЕЛГИЛАШ

Энди сизда вазифалар рўйхати ва улар учун вақт жадвали бор, сиз ҳар бир элементни керакли жамоа аъзосига белгилашингиз мумкин. Жамоага ким нима устида ишлаётгани тўғрисида хабардор қилинганлигига ва ўз вазифаларини бажариш учун эришиш мумкин бўлган муддатлар берилганлигига ишонч ҳосил қилинг.

2-босқич: Амалга ошириш

Лойиҳани бошқаришнинг амалга ошириш босқичи энг тўлиқ ҳисобланади. Айнан шу пайтда ишлар олдинга силжийди ва лойиҳа амалга ошади.

Вазифаларни бошқариш

Қайси вазифалар бажарилаётганини ва гуруҳ аъзолари лойиҳанинг қайси босқичида эканлигини диққат билан кузатиб боришингиз жуда муҳимдир. Бу эрда у лойиҳанинг умумий кўринишини ҳамда активларни етказиб беришнинг тахминий вақтларини таъминлайдиган ишончли вазифаларни бошқариш воситасига эга бўлишга ёрдам беради.

Айниқса, узокроқ лойиҳаларда, мунтазам равишда рўйхатдан ўтиш ва аллақачон содир бўлган вазифаларни текшириш муҳимдир. Бу сизнинг олдинга силжишда давом этишингизга ишонч ҳосил қилади

Ҳамкорлик

Кўпинча, рақамли лойиҳада ҳамкорлик қилишингиз керак бўлган бир қатор турли манфаатдор томонлар бўлади. Бу пудратчилар, жамоа аъзолари, мижозлар ёки бошқа томонлар бўлиши мумкин ва лойиҳанинг узлуксиз ишлаши учун ҳамкорлик яхши бошқарилиши муҳимдир.

Бу ҳамкорлик қилиш учун тўғри платформаларни танлашни, ҳамкорлар билан мулоқот қилишнинг осон усулини таъминлашни ва ҳар бир ҳамкорнинг қониқиш даражасини пасайтириш учун мунтазам текширувларни ўтказишни ўз ичига олади.

Вақт бошқариш

Муаммолар кўпинча рақамли лойиҳа давомида пайдо бўлади.

Эҳтимол, тўғри пудратчини топиш учун одатдагидан кўпроқ вақт керак бўлади ёки таҳрирларнинг биринчи босқичи сиз кутганингиздек қабул қилинмагандир.

Бу ерда вақтни бошқариш муҳим рол ўйнайди. Ҳатто энг кичик вазифалар учун ҳам вақт чегараларини тақдим этиш билан бир қаторда, нотўғри кетиши мумкин бўлган нарсалар учун қўшимча вақтни ҳисобга олишга ёрдам беради.

Ҳисобот

Тараққиёт ва етказиб берилган активлар тўғрисида мунтазам равишда ҳисобот бериш барча иштирокчиларга нима қилинганлиги ва нима қилиш кераклигини кўришини таъминлайди. Бу барчани ҳалқада ушлаб туради ва кейинги қадамларни мустаҳкамлашга ёрдам беради.

3-босқич: Яқунлаш

Ноораһ - лойиҳангизни деярли тугатдингиз! Аммо бу вақтда зерикманг. Аслида, лойиҳани яқунлаш ва тугатиш кўпинча дастлабки босқичлар каби муҳимдир.

Етказиб беришни яратинг ва топширинг

Аввало, сиз рақамли лойиҳа давомида яратилган маҳсулотлар ва активларни топширишингиз ёки уларни кўриб чиқишингиз керак. Ушбу тартибни сақлаш бу жараёни анча осонлаштиради ва мижозлар ёки бошқа жамоа аъзолари билан ишлашда ноқулай вазиятлардан қочади.

Кўриб чиқинг ва таҳрирланг

Манфаатдор томонлар натижаларга бир нечта ўзгартиришлар киритишни хоҳлашлари эҳтимоли катта. Бунда кўриб чиқиш ва таҳрирлаш жараёни ўз зиммасига олади ва асосий, умумий лойиҳага алоҳида мини-лойиҳа сифатида бошқарилиши керак. Жараённинг ушбу қисми учун ҳам олдинги босқичларга қайтишингиз мумкин.

Хулоса

Лойиҳани амалга ошириш учун барчани бирлаштиринг. Пудратчилар, ҳамкорлар ва манфаатдор томонларни нима яхши бўлганини ва кейинги сафар нимани яхшилаш мумкинлигини аниқлашга ундаш.

Рақамли лойиҳани бошқариш - бу ўрганиш жараёни ва сиз қанчалик баланд ва паст даражаларни ўргансангиз, келажакда у шунчалик осон бўлади.

Рақамли лойиҳаларни бошқариш дастурлари ва воситалари

Фойдали воситалар ва дастурий таъминотни ўз ичига олганингизда рақамли лойиҳани бошқариш анча осонлашади. Бу ҳар кимга вазифалар рўйхати ва муддатларига кириш ҳуқуқини бериш орқали ҳамкорликда ёрдам бериши мумкин.

RWC тадқиқотига кўра, рақамли лойиҳаларни бошқариш дастурий таъминоти самарадорликни оширади - аслида юқори самарали лойиҳаларнинг 77 фоизи лойиҳа бошқаруви дастурий таъминотига қасамёд қилади.

Рақамли трансформацияда лойиха бошқарувининг аҳамияти
Лойихани бошқариш бир неча сабабларга кўра рақамли трансформацияда
муҳим аҳамиятга эга

Мақсадларни мувофиқлаштиришни таъминлайди (Ensures Goal Alignment) - Рақамли трансформация ташаббуслари кўпинча бир нечта жамоалар ва манфаатдор томонларни ўз ичига олади ва лойиха бошқаруви барча томонлар бир хил мақсад ва мақсадларга эришиш учун ҳаракат қилишини таъминлашга ёрдам беради.

Ўзгаришларни бошқаришни осонлаштиради (Facilitates Change Management) - Рақамли трансформация ташаббуслари мураккаб ва динамик бўлганлиги сабабли, лойиха бошқаруви ўзгаришларни қандай кўриб чиқиш ва манфаатдор томонларга етказишни белгилаш орқали ўзгаришларни бошқариш имконини беради.

Лойиханинг жадаллигини сақлаб туради (Maintains the Project's Momentum) - Лойиха бошқаруви режалаштириш, бажариш ва самарадорликни мониторинг қилиш учун тузилмани таъминлайди, бу лойиха мақсадда қолишини кафолатлайди ва ҳар қандай қийинчиликларни тезда аниқлаш ва бошқаришни таъминлайди.

Рақамли трансформацияда лойиҳа бошқарувининг аҳамияти
Лойиҳани бошқариш бир неча сабабларга кўра рақамли трансформацияда
муҳим аҳамиятга эга

Самарадорлик ва маҳсулдорликни оширади (Improves Efficiency and Productivity) - Лойиҳа бошқаруви лойиҳаларни бошқаришнинг тежамкор ва самарали усулини рағбатлантиради, бу эса чиқиндилар ва маҳсулдорликни камайтиришга ёрдам беради.

Сифат назоратини кучайтиради (Enhances Quality Control) - Лойиҳа бошқаруви тез-тез синовдан ўтказиш ва сифат стандартларини рағбатлантиради, бу эса якуний натижанинг мукамал сифатга эга бўлишини ва барча зарур мезонларга жавоб беришига ёрдам беради.

ФОЙДАЛАНИЛГАН АДАБИЁТЛАР РЎЙХАТИ

1. Суюнов Д.Х., Холбаев Б.А. Лойиҳа бошқаруви: услуб ва стандартлар. Ўқув қўлланма. 2021. – 208 б.
2. Harold Kerzner PMI. Project Management. A Systems Approach to Planning, Scheduling, and Controlling Published by John Wiley & Sons, Inc., Hoboken, New Jersey. Published simultaneously in Canada, 2017, p. 840
3. Joseph W. Weiss, Robert K. Wysocki, «Пять стадий управления проектом. Практическое руководство по планированию и реализации» -<http://financepro.ru>
4. Rohrbeck R. Corporate Foresight. Towards a Maturity Model for the Future Orientation of a Firm // Springer-Verlag Berlin Heidelberg, 2011. – 220
5. A Guide to the Project Management Body of Knowledge (PMBOK® Guide) – Seventh Edition and The Standard for Project Management (ENGLISH) Seventh edition
6. Harvard Business Review Project Management Handbook: How to Launch, Lead, and Sponsor Successful Projects (HBR Handbooks) Paperback – October 19, 2021.
7. Matt Lieberman. Digital Transformation and Project Management. December 15, 2021. <https://www.quickbase.com/blog/digital-transformation-in-project-management>
8. Просницкий А. Самоучитель “Управление проектами в Microsoft Project Server 2010”. Киев, Казань, Красноярск, Рига, Санкт-Петербург, Львов, Черновцы, Ивано-Франковск, 2011. 249 с.
9. <https://www.indeed.com/career-advice/career-development/digital-project-management>
10. <https://www.forecast.app/blog/5-steps-to-managing-a-digital-project>

ЭЪТИБОРИНГИЗ УЧУН РАХМАТ